HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

המתמד מים בשמרים פטור ממעשר: **אבל יותר מבדי מדתו.** פורמת"א לא פליגי רבנן עליה דר"י אלא מחייבין במעשר והוה הדין לברכה היין להא רבנן מוהרת לית להו גבי מעשר להא בכדי מדתו לא מחייבי אלא משום דמחייבי ליה יין הוא דמחייבי ביותר מבדי מדתו והלכך לגבי בורא פרי הגפן נמי מחייב: **להודיעך כחו דר"י.** דמחייב. ולהודיעך כחן דרבנן לא מיבעיא למיתני יותר מבדי מדתו דמילתא דפשיטא הוא לפטור לפורמת"א מהכא במים טובא בטיל וליכא חידוש כלל לאשמועינן לפטורי רבנן ביותר ומילתיה דר"י חשיב חידוש גדול לאומרא ואע"ג דליכא טעם יין מיחייב: **שמרים שיש בהם טעם יין מהו.** לברכת היין. ובריימתא לא הוה שמיע ליה לתי הוה שמיע ליה הכי הוה ליה למימר הלכה כאחרים או אין הלכה כאחרים: **שמרים של תרומה.** שנתן לתוכן מים ושנה ושלם: **לאשון.** מים לאשונים [שהכניסו והוליכו] משם: **לאשור גזרים.** וכל הני תומרות בעלמא נינהו מדרבנן ובמלא כדי מדתו מיירי: **שלישי מותר.** ואפילו יש בו טעם יין: **לאו שלישי.** לאסור אם יש בו נותן טעם: **ר"ג של מעשר לאשון לאסור.** כלומר של מעשר שני תמר לאשון לאסור לאכול חוץ לירושלים אבל מעשר לאשון לוקח מותר לזרים ולא כרבי מאיר: **הכי גרסינן של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר: מעשר דמאי.** שהופרש מפירות הלקוחין מעם הארץ ואקילו ליה רבנן משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן: **בקדושת דמים.** שהקדיש חבית יין לבדק הבית: **בקדושת הגוף.** [דתמירא] יין שהוקדש לנסכים ושמרים שלו אסורים בשביל מעט יין המעורב בו: **בשם שאמרו לענין איסורן.** דבתרומה לאשון ושני יש בו יין ושליש הוי יין והשני ושל מעשר הרשון יין והשני יין וכן כולן: **כך אמרו לענין הכשר.** דלאשון ושני של תרומה מחשב משום יין לענין הכשר ולאשון של מעשר חשיב יין לענין הכשר וכדמפרש ואזיל. וכל זה מוהרת מדרבנן הוא דמדאורייתא כולהו חשיבי מים בעלמא כדאמרן לגבי מעשר דמאי וכרבנן לחמרים. וקבעי גמרא הכשר דמאי על מיזה הכשר הולרך לומר כך אמרו לענין הכשרן של מים או של יין הא תרוייהו מכשרי פירות לקבל טומאה ומאי נפקא לן מיניה אי הוי אמרת אי מיא: **אי אמרת לכשורי מכשר.** לכשיב (דניאל נב) תשתה אמר וכתיב וכל משקה אשר ישתה וגו' (ויקרא יא): **לא לריכא.** כלומר לא נפקא לן מיניה אלא שתמוד להיות לתרומה ומעשר במי גשמים דלריכי מחשבה לאל אי חשבינן ליה יין מכשיר אלא מחשבה דשמים הוא דלכשיב (שם) וכי יותן מים על יין ויגע לי' לף יותן לניחא ליה. ופרכינן וכיון דשמיכינהו אלי גשמים ממנה שיטפו זו למנה דשמרים אחשבינהו ומכשרי ומאי נפקא לן מינה ל"ש מעשר אלא שנה תרומה לעולם מכשרי: **שנאמר מאליו.** שנפלו הגשמים למוך השמרים והלכך בתרומה דרשון ושני חשיב יין לענין הכשר נמי מכשרי אבל שלישי דחשוב מים לגבי תרומה לענין הכשר נמי מי גשמים נינהו ולא מכשרי אלא אם כן הוא מחשבה: ופרכינן ותכתי מאי נפקא מינה **והא כיון דנגיד קמא קמא.** רשון ושני גלי דעתיה דניחא ליה שירדו גשמים לכאן לעולם חולי יקלטו טעם יין ושלישי לתרומה נמי מכשר ולא שנה שנה יין ולא שנה מים מכשורי מכשרי ומה חילוק יש עדיין בהכשרן: **בפרה שמוסה רשון לאשון.** ושלישי לישה שוה מחשבה ולא מכשר שלישי לתרומה ושני למעשר. ולא מצי לתרוצי בשנפסף רשון לכיון דלא נפסלה שם כלל אלא נופל ונספך אין ידוע לעולם מהו תמר שני או תמר שלישי: **אין לומר קידוש היום הוי.** משום הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א) כדלקמן [ע"ב]. וניין הרשון לגבך עליו בפה"ג קאמר דאע"ג דמברכין עליו בפה"ג לקידוש היום מיהת לא תשיב ולקמיה נמ לפרש מיזה יין נמ למעט: **יין מגפו.** תירוש: **לא יניח.** משום דכתיב הסך נסך שכר (במדבר כח) מידי דמשכר: **ואם הניח כשר.** דליכא עיכובא. מי נמי הסך נסך מכל מקום וכיון דלנסכים כשר בדיעבד לגבי קידוש תשיב לכתחלה אלא כיון דמשכר אסור לכתחלה משום גזירה שמא יבוא לשתות מן הכלי בשעת הקידוש ויבוא לשכר בו ואפילו הכי בדיעבד כשר דלא גזרו רבנן אלא בכלי שיש בו כזית יין ולא בכלי שיש בו כזית שמרים:

הוא הדין **אפי' ביתר מבדי מדתו נמי פליגי.** והא דתנן בסיפא דמע' מעשרות (פ"ה מ"ו) היתר מכדי מדתו מפריש עליו ממקום אחר ולא פליגי עליה רבנן דהיינו בדמע תלתא ותלתא ותלתא דלרבנא מקשה ר"י היכי פטרי רבנן בדמע תלתא ותלתא ופלגא כיון דליתא ביה נטותן טעם וקי"ל כב' בתרא דמע' ע"ז (דף עג:) דמין בשאינו מינו נטותן טעם גבי טבל[א] וי"ל דליתו אלא קיוהא בעלמא ואין כאן נותן טעם ואפילו הכי בדמע תלתא ותלתא ופלגא לרבנן אפי' לאשון יהא מותר ואי בדמע תלתא ותלתא מדבעה אפי' רביעי של מעשר יהא אסור וי"ל דמיירי שאין בהן טעם יין כלל אלא קיוהא בעלמא ומ"מ בהקדש החמירו לאסור עד שלישי ומיירי שלא הקדיש שמרים דלי הקדיש לעולם יהא אסור:

לא צריכא בגון שתמדו במי גשמים.

תימה דהכא משמע שיש חילוק בין גשמים לשאר משקין ואיזה חילוק יכול להיות ביניהן ומה שפירש רבינו שמואל דבמים בעינן דניחא ליה ולא בשאר משקין כגון יין אפי' לא ניחא ליה מכשר דבמים כתיב וכי יותן מים על זרע ואין נראה לרשב"ם דלא משכח בשום לוכתא שיהא חשיבות ביין מבמים ובשאר משקין יבא עליו מים מפקינן הכשר בכל משקין ובפ"ק דפסחים (דף ית. ושם) מיכא דלא מוקי וכל משקה שאר ישמה בכל כלי לענין הכשר ומ"כ מנא ליה דלא בעינן דניחא ליה ונראה לר"י דבשמים בעינן תרתי שיחשיב אותו מתחלה שיהו משקין וחמ"כ בעינן דניחא ליה שאר משקין כגון (ו) מים ויין ושמן כיון דניחא ממילא הן מכשירין אפי' לא יחשיב אותן מתחלה אבל קשה מהא דתנן בפסחים מכשירין (פ"ו מ"ח) ומייתי לה בפ"ק דחולין (דף יג. ושם) המעלה פירותיו לגג אפי' הכניסה וירד עליהם טל אינן בכי יותן ואם לכך נתכוין הרי הן בכי יותן אע"פ שלא חשיב אותן מתחלה להיות משקה (ג) ושמן טל חשוב טפי להיות משקה ממי גשמים: **ונתמד מאליו.** נראה דהשתא אילי שפיר אפילו בשאר משקין מי גשמים דכיון שנתערבו בשמרים אין לחוש להכשיר והא דלא קאמר אלא לפי שלא מזכר אחרונה ומעשר **אילימא** למעוטי יין מגתו בו'. אין להוכיח מכאן דיין מבושל כשר לקידוש ומברכין עליו בפ"ה מדלא קאמר למעוטי יין מבושל דלאו לאיזה היא דלפילו אין מקדשין עליו לא מצי למימר למעוטי יין מבושל דאם כן הוה ליה למימר אין מברכין עליו בפ"ה אבל יש להניח דאיזה אחרונה מירושלמי דשקלים ודערבי פסחים דיין גמור הוא דאמר התם מרגע כוסות שאמרו יוצאים ביין מבושל[ב] דלמא מקדשין אין מבושל[ג] ודלא כפרש"י והר"ש שכתבו דיין מבושל מברכין עליו שהכל לאשמעי לגריעותא ואין להאריך כאן:

מוסיף

הואיל דחזו לשתייה: יין מגיתו. שעדיין תירוש הוא ואינו תוסס כשהוא מתוק לא יביא לנסכים: אפי' לכתחלה נמי. מקדשין ביה קידוש היום של שבתות וימים

ו) פסחים מג: חולין כה: מעשרות פ"ה מ"ו, ג) [חולין פז:], ד) רש"ל, ה) [בינמות פה: פו.], ו) רש"ל,

גליון הש"ס

גמרא אי הכא אשארי במשמרי. עי' שער המלך הל' נדרות פ"ו הל"ד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא לריכא וכו' שאר משקין כגון יין ושמן כיון דניחא ליה ממילא כל"ל ותיבת מים נמחק: (ב) בא"ד ושמן טל חשוב טפי. נ"ב והא דבעי בפ' המוכר את הבית דף פו ע"א מי גשמים שחיבב עליהן להדיח את הפיקטרוגלין מהו להכשיר את הזיתים כו' קשה דלא מצי למימר דמחלה עליהן מתחלה לניחות עליהן משקה:

מוסף רש"י

ומצא כדי מדתו. ולא יותר, שאם מלא יותר הכל מודים שחייב לעשר שהריים כאן יין (חולין כה:). פטור. מלעשר, שהרי אין כאן אלא מים, שלא מלא אלא כדי מדתו, ואע"ג דמחזקים טעמא ממרא, קיוהא דפיכא בעלמא הוא דעייל ביה (פסחים מב:) הואיל ולא טפח בו אלוס אע"פ שיש בו טעם אין אינו בלוס (חולין כה:). ור' יהודה מחייב. במעשר, דכולים פיכא הוא (שם) לחזל בתר מזותא ובעמא (פסחים מב:).

מוסף תוספות

א. ואין לומר דנ"ב לפנם הוא הכא דא"ב למה מתמדין אם הוא פוגם. רבינו יונה. ב. והנה כוס ראשון מקדשין עליו קידוש היום. רשב"ם. ג. ואע"פ שאמרו (ע"ז ל.) אין בו משום יין נסך, לפי שאין מנסכין כך אמרו, ולא משום גרייעותו של יין. רמב"ן.

לח א ב מיי' פ"ג מהל' מעשר שני הל' ז:
לט ג מיי' פ"ל הל' תרומות הל' יג ופי"ג מהל' טומאת אוכלין הלכה יח:
מ ד מיי' פ"ג מהל' שני הל' יב ופי"ג מהל' טומאת אוכלין שם:
מא ה ו ז מיי' פי"ג מהל' טומאת אוכלין שם:
מב ח מיי' שם ופ"ג מהל' מעשר שני הלכה יב:
מג ט י כ מיי' פי"ג מהל' טומאת אוכלין הלכה יז:
מד ל מיי' פכ"ע מהל' שבת הלכה יד שמא הלכה ט"ו ס"ח סי' עמן סעיף ג ופרכ"ת הלכה ד:
מה מ מיי' פ"ו מהל' מיכוני מזבח הלכה ט שמא עמן שיט:
מו נ מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה יז סמא עמן סעיף כז טוש"ע ס"ח סי' רעב סעיף כ:

רבינו גרשום

המתמד. ששופך מים בחרצנים: ומצא כדי מדתו פטור. ממעשר דמיא בעלמא נינהו: לא פליגי. דודאי חמרא היא: להודיעך כחו דר' יהודה. דאפי' בכדי מדתו מחייב משום דהיכא דרמא תלת כודי ואפיק תלת כודי תרי ופלגא נפיק ממיא ותו לא ואידך נבלע בחרצנים והאי דאפיק כמדתו חמרא איכא בהדייהו וחייב לעשר: מהו. מברכין עליהן בורא פרי הגפן או לא: ראשון ושני. שמרציאין מן התמד חשוב יין ואסור ליהנות מהן ושלישי מותר דאינו תרומה ומיא בעלמא נינהו: של הקדש חמור מכולם: בקדושת דמים. שהקדישו הדמים שיקחו מן אותו יין לא חמירי כולי האי ועד שלישי אסור ורביעי מותר. אבל אם הקדיש הגוף התמד לעולם אסור: כאן במעשר ודאי. ראשון אסור ושני מותר אבל מעשר דמאי לעניין איסורן. דראשון ושני אסור ושלישי מותר: כך אמרו לענין הכשירן. דראשון ושני דבר חשוב הוא ומכשר טפי לא חשוב ולא מכשר זרעים: והשתא קשי' לן הכשירן דמאי אי דמיא אכשורי מכשר וחמרא נמי מכשר דחמרא מכשיר בין חשיב עליה לשתיה ובין לא חשיב עליה משום דחשיב הוי אבל מיא לא מכשרי בלא מחשבה וזהו חומר ביין מבמים: לא צריכא כגון שתמדן בימי גשמים. דלא חשיבי אפי' הכי ראשון ושני מכשירין: לא צריכא. דאיהו לא נתמד שנפלו לשם הגשמים דהשתא איהו לא חשבינהו למי גשמים ואפילו הכי אצטרכא למימר דמכשירין: והא כיון דנגיד. מן התמד מי הגשמים קמא קמא אחשבינהו ודאי מכשירין ואמאי איצטריך למימר: אמר רב פפא. הכא במאי עסקינן. דאיצטריך למימר דמכשירין כגון דפרה היתה שותה ראשון ראשון דהשתא לא חשבינהו ונתמד מאליו דסד"א הואיל דלא חשבינהו דפרה שותה להו אין מכשירין אפ"ה איצטריך למימר דמכשירין